

Taalontwikkelingsstoornis: afbakening en comorbiditeit

Ellen Gerrits, Inge Klatte en Ingrid Singer, Hogeschool Utrecht en
Universiteit Utrecht

Comorbiditeit

- Design dubbele dissociatie (neuropsychologie)

groep	Kenmerk A	Kenmerk B
TD	+	+
Stoornis 1	+	-
Stoornis 2	-	+
Comorbiditeit	-	-

- Stoornissen kunnen onafhankelijk van elkaar vastgesteld worden
- Geen causaal verband tussen klinische markers

S-TOS en dyslexie

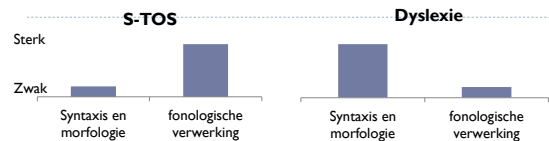
Prevalentiecijfers

- Dyslexie: 3,6% (Blomert, 2007)
- S-TOS en dyslexie: 50% (o.a. McArthur e.a., 2000)

Dyslexie:

Kenmerkend is stoornis in het lezen en spellen op woordniveau (SDN, 2008).

Profielen bij S-TOS en dyslexie

S-TOS en (risico op) dyslexie

S-TOS en dyslexie

- Dubbele dissociatie S-TOS en dyslexie
- S-TOS en dyslexie kunnen samen voorkomen
- Er is ook overlap: tekstbegripsproblemen. Maar andere oorzaak, bij S-TOS door taalbegripsproblemen
- NWR is een voorspeller van dyslexie, niet van een S-TOS
- Schriftelijke taal hulpmiddel voor TOS > dyslexiebehandeling
- De Bree (vandaag): discussie fonologisch tekort? RAN, fonologisch bewustzijn, verbale korte termijn geheugen, NWR, paired associate learning
- Training FB (met deze taken) niet genoeg effect lezen (Suggate, 2014)

S-TOS en ASS

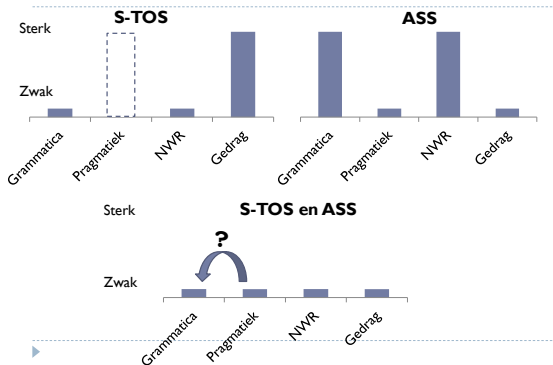
Prevalentiecijfers

- Autisme Spectrum Stoornis: 1% (DSM-5, 2013)
- S-TOS en ASS: 3,9% (Conti-Ramsden e.a., 2006)

Autisme spectrum stoornis:

Kenmerken zijn problemen in wederkerige sociale communicatie, sociale interactie en beperkte, repetitieve gedragspatronen, interesses en activiteiten (DSM-5, 2013).

Profielen bij S-TOS en ASS

S-TOS en ASS

- ▶ Dubbele dissociatie en comorbiditeit onduidelijk vanwege vanwege twijfel causaal verband pragmatiek en zwakke grammatica
- ▶ Dynamisch profiel ontwikkeling bij beide stoornissen
 - ▶ Jong: taalvaardigheid ASS lijkt op S-TOS
 - ▶ Ouder: sociale interactie en communicatie S-TOS lijkt op ASS
- ▶ Verschillende taalprofielen: taalbegrip zwakker bij ASS, en taalproductie zwakker bij S-TOS
- ▶ NWR niet meer klinische marker S-TOS
- ▶ Studies groepsgemiddelden: nog validatie nodig voor toepassing op individueel diagnostisch niveau
- ▶ Sterke en zwakke kanten of labelling?

S-TOS en ADHD

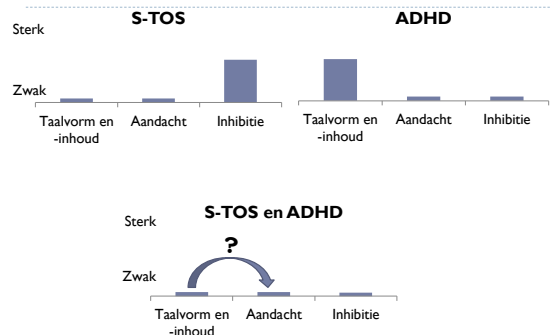
Prevalentiecijfers

- ▶ ADHD: 5% (DSM-5, 2013; Polanczyk et al., 2007)
- ▶ S-TOS en ADHD: 30%-20% prevalentie neemt af naarmate kinderen ouder worden (o.a. Redmond e.a., 2014)

ADHD:

Kenmerken zijn persistent patroon van onoplettendheid en/of hyperactiviteit-impulsiviteit (DSM-5, 2013)

Profielen bij S-TOS en ADHD

S-TOS en ADHD

- ▶ Dubbele dissociatie onduidelijk vanwege mogelijk causaal verband tussen taalproblemen en aandachtsproblemen.
- ▶ Wellicht wel met kenmerk taal en inhibitie: differentiaal diagnose obv hyperactiviteit/inhibitie ipv aandacht (Redmond e.a., 2014)
- ▶ Mogelijk overdiagnose bij beoordeling door leerkracht vanwege relatie taal- en leerproblemen
- ▶ Aanpassing items over taal- en leervermogen in CBCL?

Afbaking, comorbiditeit, passende interventie

- ▶ Ter voorkoming van misdiagnoses
- ▶ Passende interventie:
 - ▶ Herkenning van meervoudige problemen, kind heeft minder mogelijkheden om te compenseren
 - ▶ ADHD behandelen positief voor prognose S-TOS
 - ▶ Onderwijs? Cluster 2 of cluster 4, regulier
 - ▶ Prognose? S-TOS en dyslexie = minder ondersteuning van schriftbeeld in ontwikkeling mondelinge taal. Vergoeding dyslexiebehandeling in combinatie met taaltherapie.
- ▶ Juiste samenwerking tussen disciplines
- ▶ Bewustwording mogelijkheid dynamisch profiel

Afbaking, comorbiditeit, passende interventie (1)

Ouders van L. (8 jaar)

- ▶ “Hij sprak helemaal niet. Dat was echt alleen maar hm hm en meer niet. Dus we hadden zoiets toen we daar begonnen als hij nooit leert praten, leer hem dan maar gebaren want dan kunnen we in ieder geval toch nog met hem communiceren. Dat vonden mijn man en ik destijds toch wel het allerbelangrijkste.”

Afbaking, comorbiditeit, passende interventie (2)

Ouders van L. (8 jaar)

- ▶ “....., dus ja de wereld wordt complexer voor hem en voor hem is het natuurlijk het meest makkelijk als het overzichtelijk voor hem is. Maar ja, de maatschappij is niet zo dus hij zal uiteindelijk wel mee moeten.... weerbaarheid, sociaal emotioneel, pragmatiek, het blijft natuurlijk heel lastig voor hem. En daar zal hij altijd.. in zijn hele leven wel een mate van ondersteuning nodig hebben. Maar we weten dus niet in hoeverre. Het kan misschien... nu valt het wel mee...maar als hij straks puber is dan spelen er weer andere dingen en dan kan die ondersteuning natuurlijk ook weer anders zijn. Dus dat is heel lastig om dat in te schatten....”

Afbaking, comorbiditeit, passende interventie (3)

Maarten Kos (30 jaar)

- ▶ “Ik denk voornamelijk ouderondersteuning. Het is een van de moeilijkste dingen die er is voor een school. Ik heb een workshop gegeven aan ouders en heb toen een enquête gehouden. Hieruit blijkt toch dat de acceptatie door de omgeving van het kind zeer moeilijk is.”
- ▶ “Hoe meer je van de stoornis af weet, hoe beter je je kan inleven. Dat is belangrijk dat je als ouder goed weet wat je kind heeft. Vanuit daar kan je je kind beter begrijpen.”
- ▶ Sue Roulstone: inform parents!

Ouders en kinderen, Sue Roulstone

- ▶ Nu focus op evaluatie taalvaardigheid, maar...
- ▶ ... dit sluit niet aan op wat ouders belangrijk vinden: sociale inclusie, functioneren (bv bellen, bestellen bij McDonalds)

Toekomst:

- ▶ **Ouders meer informeren, shared-decision making**
- ▶ **Ontwikkelen van andere uitkomstmaten: (TOM: Therapy Outcome Measures van Enderby) activiteiten en participatieniveau ICF model**
- ▶ **Definieren van Communicatieve Redzaamheid**
- ▶ **Ontwikkelen van inclusiecriteria voor S-TOS op alle niveaus van ICF model ipv focus op definitie en exclusiecriteria**

Tot Ziens!

Leerstoel Logopediewetenschap (UU)

Lectoraat Logopedie – Participatie door Communicatie (HU)

- ▶ Dr Mieke Beers
- ▶ Dr. Lizet van Ewijk
- ▶ Gerda Bruinsma
- ▶ Esther van Niel
- ▶ Ingrid Singer
- ▶ Lieke Kuipers (Auris)
- ▶ Esther Ottow (Auris)
- ▶ Siplkje Spijksma (Auris)
- ▶ Jessica van Herel (Auris)
- ▶ Dr. Maartje Kouwenberg (Auris)
- ▶ Stagiaires en Studenten